

Op 9 augustus 2019 is de anonimiteit van een van de betrokkenen in deze casus door het Nederlands Dagblad doorbroken. Ook werd uit hetzelfde artikel duidelijk waar deze casus zich afspeelt. Het is de bede van de betrokkenen dat de uitwerking positief mag zijn, ondanks dat de gevolgen voor betrokkenen diep ingrijpend zijn. Deze casus staat helaas niet op zichzelf, maar maakt samen met andere casussen duidelijk dat bezinning op het ambtsgeheim en het kerkrecht binnen de GKv noodzakelijk zijn.

Redactie Mijnkerkinorde.nl

Ambtsgeheim en vertrouwelijkheid = vrijheid voor smaad en laster?

In het najaar van 2014 spreken diverse kerkleden de kerkenraad aan op hun handelen. Zij geven aan dat door de opstelling van de kerkenraad de gemeente niet wordt opgebouwd maar afgebroken. Om hun zorgen in kaart te brengen, verzoekt de kerkenraad de kerkleden om input voor een bespreking met het moderamen. Een gemeentelid schrijft hierop namens een groep een pittige brief met de zorgen en aandachtspunten. Deze brief wordt echter door de preses opgevat als een (persoonlijke) aanval in plaats van een aan de kerkenraad gerichte oproep tot zelfreflectie. Hij stelt als voorzitter van de kerkenraad en het moderamen zonder enige vorm van overleg meteen vast dat er een conflict is met dit gemeentelid en cancelt het overleg.

De betrokken kerkenraad, met name de preses, schrijft, bespreekt, verspreidt en archiveert vanaf 2015 brieven waarin sprake is van ernstige smaad en laster over dit gemeentelid. Ondanks vele verzoeken van het gemeentelid om inzage te mogen krijgen in deze documenten wordt dit geweigerd met een beroep op het ambtsgeheim. Zo beschrijft de preses meerdere keren, verdeeld over vele pagina's tekst, dat het gemeentelid behept zou zijn met een persoonlijkheidsstoornis. Volgens hem is er (mogelijk) sprake van narcisme (NPS) en dient de gemeente hiertegen beschermd te worden. Aan zijn mening hecht men grote waarde, daar hij in het dagelijks leven arts is.

Adviseur/predikant onderstreept smaad en laster

Desondanks gaat de kerkenraad er niet in mee, en wil de kerkenraad dat er recht wordt gedaan aan het gemeentelid dat op uitvoering van reeds genomen besluiten wacht. Die besluiten zijn erop gericht dat ze haar plek in de gemeente weer als vanouds kan innemen. De preses weigert echter deze besluiten uit te voeren en het lukt hem om een deel van de kerkenraad ervan te overtuigen dat dit niet aan hem, maar aan het gemeentelid ligt. Dit duurt meer dan een jaar en inmiddels begint een deel van de kerkenraad zich ook te ergeren aan de vasthoudendheid van het gemeentelid dat stelt dat besluiten uitgevoerd dienden te worden. In het voorjaar van 2016 vraagt de kerkenraad advies aan een dominee, tevens kerkrechtdeskundige, met als vraag hoe een kerkenraad moet omgaan met een ambtsdrager/kerkenraadslid dat besluiten weigert uit te voeren. Het advies moet daarnaast dienend zijn aan het besluit om het gemeentelid haar plek in de gemeente volwaardig terug te geven.

De adviseur aanvaardt zijn opdracht. Hij schrijft echter – tegengesteld aan de opdracht – een advies over het gemeentelid. Zonder haar te spreken spreekt hij een kerkelijk oordeel over haar uit. Opnieuw achter haar rug om, opnieuw onder de noemer van vertrouwelijkheid. Hij houdt de kerkenraad voor dat de preses voldoende mensenkennis in huis heeft om zich uit te laten over psychische aandoeningen. Hij houdt de kerkenraad voor dat men met het narcistische gemeentelid verkeerd is omgegaan.

Kort na zijn advies schrijft hij het gemeentelid een vernietigende brief waarin hij haar laat weten hoe gestoord hij haar vindt. Op basis van het advies van deze 'adviseur' neemt de kerkenraad een besluit over het gemeentelid. In de jaren die volgen probeert het gemeentelid tot een transparant gesprek te komen met de kerkenraad. Daarnaast vraagt ze ook inzage in de haar betreffende documenten. Beide worden categorisch afgewezen.

Nadat de kerkenraad in december 2019 een fors datalek heeft laten ontstaan door een onzorgvuldige uitvoering van het arrest van het gerechtshof (n.a.v. het inzageverzoek), heeft het gemeentelid besloten niet langer aan te dringen op een gesprek.

Tot op de dag van vandaag, het is nu oktober 2020, heeft de kerk geweigerd het advies aan haar te doen toekomen. De kerkenraad geeft aan dat de rechten van de predikant/adviseur beschermd moeten worden.

Bezwaren en gewetensnood

Vanaf het begin van deze casus is een van de moderamenleden, hij is voorzitter van de diaconie, op de hoogte van wat er zich afspeelt. Hij krijgt alle communicatie toegestuurd en hij geeft meermalen in woord en in geschrift aan dat hij de gang van zaken zeer onverkwikkelijk vindt. Eind 2015 dient hij dan ook officieel bezwaar in tegen de ambtsdienst van de preses. Dit loopt mede uit op het besluit om een opdracht voor te leggen aan een adviseur. Er volgt in de periode na de adviseur nog een periode waarin de kerkenraad excuus maakt voor hetgeen de preses en de adviseur hebben aangericht, maar alsnog kiest men ervoor om niet transparant te willen zijn en hoe dan ook zowel de preses als de adviseur af te schermen.

Met een beroep op het ambtsgeheim wordt het inmiddels voormalig moderamenlid door de kerkenraad onder druk gezet om de smaad en laster toe te dekken. Hij zou alle stukken die hij rechtmatig heeft verkregen en die bovendien geen zaken van pastoraat of leer en leven betreffen moeten vernietigen. De kerkenraad gaat eraan voorbij dat hij betrokken is in hetgeen inmiddels echt als conflict kan worden bestempeld. Hem wordt opgedragen het gemeentelid onwetend te laten en zo de doofpot gesloten te houden.

In de jaren die volgen legt de voormalige ambtsdrager zijn nood voor aan het college van visitatoren en aan de Interkerkelijke Commissie voor Geschillossing (ICG). Deze beide instanties willen echter niet kennis nemen van hetgeen hij aan beschadigende stukken heeft. De visitatoren beperken zich tot hetgeen het gemeentelid kan inbrengen aan stukken en geven aan dat het duivelswerk is om transparantie te verlangen als er gesproken wordt over verzoening. De ICG wil al helemaal geen kennis nemen van documenten en weigert enige vorm van onderzoek te doen. Dit alles maakt de nood van de ambtsdrager groter en groter; hij acht transparantie voorwaardelijk voor verzoening. Vanaf 2019 legt de voormalig ambtsdrager zijn gewetensnood voor aan een fors aantal kerkrechtdeskundigen en predikanten, zowel binnen als buiten de GKv. Hij krijgt bevestigd dat er geen sprake kan zijn van bijbelse verzoening als er tegelijkertijd kwalijke zaken worden achtergehouden. Bovendien geldt dat hij in de te maken keuze verantwoording moet afleggen aan zijn hemelse Vader en niet aan een kerkenraad. Er volgen nog diverse pogingen om in gesprek te raken met de kerkenraad, maar ook deze worden categorisch afgewezen.

Gevolgen voor gemeentelid

De gevolgen zijn groot. Het gemeentelid kwam na de brief van de predikant/adviseur in een isolement terecht, raakte depressief en is op die manier jaren van haar leven kwijt geraakt. Toch wilde ze zich niet neerleggen bij deze gang van zaken. Het was moeilijk om trouw te blijven aan de kerk, kinderen op te voeden in het geloof en ondertussen steeds opnieuw beschuldigd te worden van 'aanvallen op de kerk'. Het vragen om inzage in gedeeltes van brieven die over haar gingen, kwam haar te staan op een publieke veroordeling van de kerkenraad. De rechter geeft in augustus 2018 aan dat enkele brieven aan haar ter inzage moeten worden overlegd. Dat weigert de kerkenraad en de kerkenraad gaat in hoger beroep tegen deze uitspraak. In een lange brief aan de gemeente meldt de kerkenraad dat het gemeentelid geen recht op inzage heeft, want het zou gaan om 'pastorale' brieven. Haar inzageverzoek wordt als 'onbijbels' veroordeeld. Binnen de gemeente is er geen andere informatie beschikbaar en het wordt voor het gemeentelid onmogelijk om nu nog te functioneren nu de gemeente denkt naar waarheid geïnformeerd te zijn. Contact met dit gemeentelid wordt uit de weg gegaan. Het wordt stil in dit gezin.

Het gerechtshof geeft 10 maanden later aan dat er gehoor gegeven moet worden aan het inzageverzoek. Op dat moment heeft de kerkenraad al vier en een half jaar inbreuk gemaakt op haar persoonlijke integriteit. De kerkenraad besluit evenwel om het nodige achter te houden, waar onder het advies van de predikant. De gemeente wordt deze keer niet ingelicht over de uitspraak van het hof.

Pas in het voorjaar van 2020 vraagt het gemeentelid professionele hulp bij het verwerken van hetgeen haar is overkomen. Er wordt vastgesteld dat er sprake is van een trauma als gevolg van de ongefundeerde diagnosestelling binnen de kerkgemeenschap. Het bijgaande persoonlijkheidsonderzoek wijst uit dat er geen sprake is van enige persoonlijkheidsstoornis. Dit onderzoek is door daartoe bevoegden en bekwame professionals uitgevoerd, dit in tegenstelling tot de mensen met aanzien binnen de kerk die van zichzelf menen dat ze hiertoe bekwaam zijn. Veel schade kan echter nooit meer ongedaan gemaakt worden. Door toedoen van de kerkenraad zijn gemeenteleden volledig geïsoleerd geraakt van de gemeente waarin zij juist altijd dienstbaar zijn geweest en een actieve rol hebben vervuld, waarin zij ook hun kennissenkring hadden.

Door de eenzijdige informatieverstrekking is de gemeente tegen het betrokken gemeentelid, maar ook tegen de betrokken ambtsdrager, opgezet. Kennissen van destijds haken af omdat zij liever niet in verband worden gebracht met een kwestie die als negatief wordt gepresenteerd en waarvan de ballast volledig op conto van het meest volhardende gemeentelid wordt geschreven.

Gevolgen voor de betrokken ambtsdrager

In juli 2019 maakt de voormalige ambtsdrager aan de kerkenraad zijn besluit bekend om vanuit zijn gewetensnood openheid van zaken te geven aan het gemeentelid over de inhoud van de bewuste documenten. De kerkenraad stelt eenvoudigweg dat er geen sprake kan zijn van gewetensnood. Op de uitgebreide en zorgvuldige argumentatie gaat de kerkenraad niet in, men schuift die eenvoudigweg terzijde. Kort daarna schrijft deze ambtsdrager de kerkenraden van de GKv aan inzake het mogelijke misbruik van het ambtsgeheim en tevens wordt deze website gelanceerd. De in deze casus betrokken kerkenraad is voorgelegd dat omissies of fouten kunnen op hun aangeven kunnen worden hersteld. Een half jaar later komt de kerkenraad met een reactie. De ambtsdrager wordt voorgehouden dat hij is afgedwaald en dat hij tot inkeer moet komen. Het is een van de vele voorbeelden waarin de kerkenraad het zich veroorlooft om een oordeel uit te spreken, maar desondanks deze brief afsluit met de zinsnede het oordeel aan God te laten. Begin september 2020 krijgt de voormalig ambtsdrager een verbod opgelegd om een actieve rol tijdens de eredienst op zich te mogen nemen. Hij is tot op het bot geraakt door deze maatregel die de kerkenraad nodig vindt omdat het 'voor de hele gemeente' een feestelijke dienst moet zijn. Op dit moment – oktober 2020 – wacht deze voormalig ambtsdrager op uitleg van de kerkenraad. Dit kan het opheffen van deze maatregel zijn of een officieel besluit waarin de kerkenraad aangeeft dat er sprake is van tucht.

Ongelijkwaardig

Het feit dat je als gemeentelid, zelfs samen met een ambtsdrager, je casus niet op basis van gelijkwaardigheid kunt voorleggen aan kerkelijke toezichthoudende instanties is schrijnend. Bij zowel de adviseur, het college van visitatoren en de geschillencommissie ICG, is het de kerkenraad die bepaalt of er (en welke) stukken op tafel komen. Men stelt zelfs dat het uitsluitend aan de kerkenraad voorbehouden is om relevante stukken te leveren. ICG stelt bovendien dat het kennismaken van feiten de onpartijdigheid zou schenden.

Op 9 december 2019 wordt duidelijk dat de leden van de ICG zeer ten onrechte geen onderzoek hebben ingesteld. Het is de vraag of de GKv of de ICG daarop aanspreekbaar is. Tot op heden is daar nog iets van gebleken, ondanks dat men wel op de hoogte wordt gehouden. De kerkelijke rechtsgang biedt verder ook geen enkele mogelijkheid, want de kerkorde geeft alleen maar duidelijkheid over de weg die gegaan moet worden als het over besluiten gaat. Het handelen van een kerkenraad of van diens leden wordt niet beoordeeld. Daar hebben de meeste kerkgenootschappen in voorzien, maar de GKv niet.

Loket voor misstanden is er niet

Veel kerkgenootschappen kennen een loket en/of protocollen inzake machtsmisbruik. De GKv kent dit echter niet. Waar kan een gemeentelid überhaupt terecht inzake machtsmisbruik? Waar kun je als lid een eerlijke kans krijgen? Waar kun je laten onderzoeken of er wel of niet sprake is van een misstand? De Generale Synode van Goes 2020 gaat besluiten nemen over de plaats van de ICG in het kerkelijk recht. Een goede bezinning op de werkwijze is hier dus op z'n plek. Een brief over de werkwijze van ICG is echter niet besproken, maar als een van de vele amendementen terzijde geschoven. Diverse instanties hebben in de onderhavige casus bevestigd dat er sprake is van een forse misstand (Bureau Slachtofferhulp, Huis voor Klokkeluiders, Politie, Stichting Maatschappij en Veiligheid), maar vanwege de scheiding van kerk en staat kan men vooralsnog geen onderzoek initiëren.

Laatste ontwikkelingen

In maart 2020 besluit het gemeentelid om de brieven van de voormalige arts voor te leggen aan het Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg. Aangezien de preses zich steeds opnieuw over haar heeft uitgelaten en zich daarbij beroepen heeft op zijn professie, is ze op zoek naar een iets van erkenning voor het leed dat haar is aangedaan. In september 2020 heeft de hoorzitting plaatsgevonden. Het blijft de vraag of het tuchtcollege vindt dat de smaad en laster onder de tweede tuchtnorm van de wet BIG valt. Half november zal hierover duidelijkheid zijn. Daarnaast wil ze ook dat haar naam wordt ontdaan van alle onjuistheden en met het oog daarop doet ze een correctie-/rectificatieverzoek aan de kerkenraad in september 2020.

De voormalig ambtsdrager heeft de adviseur nog meerdere keren gevraagd om een gesprek en ook zijn kerkenraad aangeschreven. De adviseur weigert contact en wil zich op geen enkele manier verantwoorden voor hetgeen hij heeft geschreven en voor wat hij daarmee aan schade heeft aangericht. Ondanks dat hij pagina na pagina over het gemeentelid heeft volgeschreven (41 keer haar naam genoemd), vindt hij nog steeds dat zij er niets mee te maken heeft. Verder wacht de ambtsdrager nog op uitsluitel van de kerkenraad over het wel of niet onder tucht gesteld zijn. Die duidelijkheid zal er eind oktober 2020 zijn.

Voor het gemeentelid en voor de voormalig ambtsdrager geldt dat ze zich blijvend inzetten voor het juiste gebruik van het ambtsgeheim en het waarborgen van rechten van kerkleden in de kerkorde. Misstanden als deze moeten voorkomen worden. Daar waar mensen Christus willen dienen en zich inzetten om de waarheid lief te hebben, mogen zij niet langer de dupe worden van een kerkenraad die vastzit in een verkeerde omgang met het ambtsgeheim. Transparantie kan zorgen voor een zuiverende werking.

Wonden worden niet geheeld door weg te kijken en de doofpot gesloten te houden onder gebruikmaking van het ambtsgeheim.

Redactie Mijnkerkinorde.nl

Gepubliceerd: 1 augustus 2019

Laatst bijgewerkt op: 12 oktober 2020